

СВЕТИОНИК ИСТИНЕ У ВРЕМЕНУ ГЕОПОЛИТИЧКИХ КАЛКУЛАЦИЈА И МЕДИЈСКИХ МАНИПУЛАЦИЈА

**Љубиша Деспотовић, Зоран Јевтовић (2019): Геополитика
медија, ип Каирос, Сремски Карловци, Култура – Полиса,
Нови Сад**

Научни опус интелектуалаца, поред исцрпног истраживачког рада, методолошке прецизности, систематичности и академске озбиљности, чини умногome и креативност, управо изражена у истраживачком приступу и називу научне монографије *Геополитика медија*, аутора проф. др Љубише Деспотовића, научног саветника на Институту за политичке студије и проф. др Зорана Јевтовића, једног од водећих теоретичара медија и новинарства у Србији. Озбиљност научног приступа потврђује и дугогодишња научна преданост која је изнедрила на десетине значајних монографија и научних чланака, што чини богатим научни опус аутора. Да су уважени професори отишли корак даље и научном монографијом *Геополитика медија*, говори чињеница да се медијском улогом и значајем посматраним кроз призму геополитике, односно геополитичким процесима и променама посматраним кроз призму медиологије, управо међу првима баве професори Љубиша Деспотовић и Зоран Јевтовић.

Садржински посматрано, научну монографију чине две целине, обогаћене текстовима чија мултидисциплинарност и вишедимензионалност разјашњавају однос геополитике и медиологије, као и њихову умреженост и одраз у савременим међународним токовима, у Европи, на Балкану и над српским народом.

Професор Љубиша Деспотовић је у првој целини под називом *Геополитичка сакрализација простора* сабрао дванаест радова. Методолошки прецизно структурирани, јасно и прецизно, разумљивим језиком писани, радови

* glisinvanja2@gmail.com

читаоцима нуде одговоре на многа, деценијама стара питања. У тој намери, професор Деспотовић се на самом почетку бави појмовним и идејним одређењем геополитике, врши осврт на стара геополитичка учења, затим преглед класичних и модерних геополитичких учења, закључујући са постмодерном геополитиком. Теоријско полазиште упознаје читаоце са значајним идејама геополитичких мислилаца у циљу што бољег разумевања текстова који следе. Већ у наредном раду који носи назив *Глобализација и геополитика*, аутор текста продубљује претходно елабориране идеје Семјуела Хантингтона и лоцира Хантингтонове намере маскирања дискриминаторског односа развијених земаља према земљама *полупериферије и периферије*, као и Хантингтонову ирационалну сугестију да је за укупан развој и модернизацију *периферије* довољна само *политичка институционализација*. Управо у том контексту, професор Деспотовић наглашава разлику између појмова **модернизација и позападњачење**, објашњавајући однос *земаља језгра* према остатку света. Наредни рад под насловом *Глобализација и држава*, указује на опасност у којој се нашла модерна национална држава у глобализацијским процесима. Аутор на самом почетку указује на три битне функције које модерна држава треба да испуни, али и неопходне услове за испуњење тих функција, како би у наставку рада што јасније представио угроженост државних темеља од стране *нових глобалних актера*. У циљу разумевања структуре савремених међународних односа, позиције модерних националних држава у односу на *нове глобалне актере*, улоге светског финансијског капитала и глобалног медијског система, професор Деспотовић је шематски представио све наведено, уз прецизну анализу поткрепљену адекватним чињеницама. На крају смо систематично дошли до закључка да, иако је модерна национална држава веома угрожена, она је данас и могућа и потребна, а одговор на деструктивне глобализацијске процесе треба да буде *умрежени поредак националних држава*.

Ковач иновативних појмова **геополитика деструкције и геополитика сиромаштва**, који уједно стоје као светионици на почетку наредна два *пута* нових сазнања, управо је професор Љубиша Деспотовић. Приступ је вишедимензионалан, изражај јасан, а намера часна – демаскирати реал(гео)политичке токове и идеолошко-политичке концепте у глобалном поретку ослоњеном на Сједињене Државе. Том заиста значајном подухвату, аутор приступа са политиколошког, геополитичког, геостратешког, геоенергетског, економског, привредног, социолошког, демографског, културолошког и религијског аспекта, нудећи многе одговоре и наглашавајући *Нову Европу* као потенцијалну нову шансу – осовина Париз-Берлин-Москва. Из текста *Геополитика сиромаштва* издвојили бисмо веома значајно запажање професора Деспотовића, да је економска наука потпуно занемарила *историју економске политике* као преглед реалних економских процеса који су пресудно утицали на развој *земаља језгра*. Уместо тога, форсирана је *историја економских теорија*, а исход тих теоријских предлога јесте продубљен јаз између богатих и сиромашних.

Професор Деспотовић се у наставку кроз неколико радова бави религијским аспектима кроз призму геополитике где, пратећи актуелна дешавања, указује на озбиљне претње и ризике по Европу, европске народе и хришћански

код културног идентитета Европе. Реч је о процесу *дехристијанизације* који своје озбиљне контуре добија почетком деведесетих година XX века, када је из мастрихтског уговора избачен део о хришћанском коду, што представља занемаривање културног идентитета Европе које води у потпуно отуђење европског човека. Та суштинска слабост европског човека, погодује исламистима да под маском *европског ислама*, делујући, како је професор Деспотовић дефинисао, у виду **исламског цивилног друштва** остваре своје *стратешке циљеве*. У том контексту, професор посматра и анализира актуелна миграциона кретања и синтагмом *оружје за масовно мигрирање* јасно указује на разорни потенцијал демографског вишка који под управом верско-политичких ауторитета представља *популационо оружје* против Европе и њених грађана. Балкан као значајна транзитна зона и већ доказано поприште са огромним *конфликтним потенцијалом* представља значајан део у геополитичкој анализи религијских токова. Аутор у том делу наглашава проблем *политизације*, а затим и *приватизације религије*, што је изазвало честу присутност религијског фактора у сукобима на Балкану. Поред верских и националних сукоба који су урезани дубоко у балканско ткиво, Балкан данас представља одскочну даску радикалног ислама ка Западној Европи, а Босна и Херцеговина једну од значајних база за регрутацију бораца радикалног ислама.

У следећем раду под називом *Геополитика идентитета*, професор Деспотовић најпре врши појмовно разјашњење и наглашава потребу разликовања појмова *геополитички идентитет* и *геополитички код*. То значајно разјашњење омогућава квалитетније разумевање другог дела рада у ком професор анализира стварање **синтетичких нација** на простору бивше Југославије. Треба нагласити да је као лингвистичка основа у процесу стварања синтетичких нација послужио *српски језик*. Полазећи од тога, професор у наредним редовима истиче неколико фаза формирања идентитета синтетичких нација и сумира деструктивне резултате тих процеса по српски народ.

Страдалништво српског народа у 20. веку, поготово деведесетих година, требало је оправдати и подржати, о чему сведочи следећи текст професора Деспотовића. Реч је о **медијским лажима** као делу пропагандне машинерије која је створила низ мрачних митова о Србима, не би ли на тај начин дала зелено светло за планирано разбијање СФРЈ. Професор указује на шест правила пропагандне манипулације и анализира методе и средства спровођења истих током рата деведесетих година у бившој Југославији. На крају, аутор указује на погубност **србофобије**, с обзиром на то да је овакав начин размишљања у последњих 100 година више пута имао деструктивне последице, а и данас представља сурову политичку реалност.

Последњи рад у првој целини носи назив *Дуго путовање у Јевропу и/или покушаји цивилизацијске конверзије српског народа*. Професор Деспотовић у овом раду настоји да, анализирајући Хантингтонов модел *сукоба цивилизација*, дефинише статус балканских земаља које се налазе у *контактној зони* додира или сукоба цивилизација. Аутор је указао и на Хантингтонову цивилизацијску поделу унутар хришћанства вођену пре свега економским и политичким интересима *Запада*, што је направило велику *геополитичку провалију* у хришћан-

Вања Глишин, Светионик истине у времену геополитичких калкулација и медијских ...
ском свету – *Европа се завршава тамо где се завршава западно хришћанство и почињу ислам и православље.*

Другу целину, под називом *Комуникациони суверенитет и геополитика медија*, приредио је професор Зоран Јевтовић. У дванаест радова, кроз призму медиологије, професор Јевтовић веома течно, систематично и прецизно анализира актуелна дешавања, демаскира канале контроле медија, *префињену* злоупотребу медија и медијску улогу у формирању јавног мњења, те својим закључцима освешћује и упозорава.

Како би у својој намери успео, професор Јевтовић на самом почетку објашњава однос политике и моћи, њихову међусобну умреженост, а затим и медијску моћ која игра значајну улогу у управљању друштвом и креирању друштвене перцепције. У циљу што бољег разјашњења и разумевања комплексне медијске мреже и политичке стварности, нова дисциплина *геополитика медија* у многоме доприноси том научном подухвату. Поред саме дисциплине и научних метода током самог истраживања, неопходна је и способност истраживача да у модерним пропагандним токовима уочи и разуме симболички спектар значајан за креирање свести *диференцираних* јавних мњења. Јасно писани редови текста сведоче да је професор Јевтовић успео у том сложеном задатку, а закључак да се испод привидне медијске површине одвија симболички рат за наметањем вредносне парадигме, подстиче на размишљање.

Одговоре на питања *Шта се дешава са медијским системом у новом поретку, Како је дошло до парадокса глобализма: више медија-мање различитости, Шта је проузроковало кризу штампе, Чијим интересима су замењени интереси грађана, На који начин глобални медији формирају јавно мњење, Шта је доктрина шока, Како се води битка за контролом и Шта представља појам информацијско друштво?*, професор Зоран Јевтовић детаљно образлаже у редовима радова *Политичка економија и етичност информација у умреженом друштву, Глобални медији и формирање јавног мњења и Информацијско друштво и битка за контролом.*

У наставку, ослањајући се на појмовна и теоријска разјашњења, анализирана је борба глобалних медија за што већим утицајем и распрострањеношћу широм планете. У фокусу анализе је настанак *медијацентризма* као облика идеолошког, пропагандног, обавештајног и психилошког деловања с циљем моделовања јавног мњења. Посебна пажња приликом писања посвећена је анализи наведених деловања у Србији, као и борби светских медијских компанија за комуникационим утицајем на овом простору. У том контексту, аутор наводи низ значајних података у вези са електронским медијима: *Ал Џазира, Раша тудеј и Си-Ен-Ен*. Такође, веома значајан део овог текст односи се на приватизацију медија у Србији, чиме је нарушен комуникациони суверенитет.

С обзиром на закључак из претходног текста, да ће се најважнија битка водити у главама људи, професор Јевтовић у наредном тексту *Лажне вести као фитиљи геополитичких пожара* упозорава на све већу опасност дистрибуирања лажних вести посредством социјалних мрежа и интерактивних дигиталних платформи. Као што и сам наслов говори, последице *лажних вести*

могу се погубно одразити и на ширем подручју од локалног, у зависности од **интереса** моћних држава са глобално утицајним медијима који намећу **своју истину**.

Анализа у тексту *Политичко комуницирање и нове стратегије ПР-а на друштвеним мрежама у Србији* сведочи о друштвеним мрежама као све гласнијем оруђу политичких партија у Републици Србији. Посматрајући друштвене мреже *твитер*, *фејсбук*, *јутјуб* и *инстаграм*, аутор текста графички приказује заступљеност странака почетком 2018. године, као и заступљеност политичких лидера на *твитеру* и *фејсбуку* у истом временском периоду. Овај тренд наводи на закључак да ће у догледној будућности дигитална платформа имати значајну улогу у политичкој комуникацији као суштини политичког делања. За сада свест о значају наведене платформе није сазрела, те се интернет, како закључује професор Јевтовић, више користи за самоистицање лидера, него идеја и програма које заступају.

Наредни рад под називом *Медијски рат против Срба и Југославије*, обогаћен са прегршт значајних информација демаскира медијске припреме, односно медијски рат који је несумњиво био подршка и увертира за војно ратовање деведесетих година у Југославији. Професор Јевтовић на основу значајних доказа изнетих у претходном делу текста закључује да је **медијска пропаганда** рециклирањем етничке, религијске и идеолошке мржње припремала терен за оружани конфликт, желећи да разбијање Југославије прикаже као међуетничке и међуверске сукобе, а све у циљу **прикривања** утицаја западних сила и њихове деструктивне улоге.

Мигрантска криза као још један значајан актуелни догађај који је потресао целу Европу, анализиран је кроз призм медиологије у раду *Мигрантска криза и религијски фактор као део кризних ситуација*. Користећи различите квантитативне и квалитативне методе, професор Јевтовић је у временском континуитету током 2015., 2016. и прве половине 2017. године анализирао насловне стране седам дневних новина у Србији које су везане за религијски аспект и мигрантску кризу, избеглице, мигранте и азиланте, приказујући резултате одговарајућом кривом на графиконима који су подобније објашњени пратећим фотографијама, новинским насловима и поднасловима.

У последња два текста реч је о тероризму и његовој промоцији путем друштвених мрежа и исламском фундаментализму. Професор Јевтовић указује да терористи, користећи софистициране облике заштите сопствених канала комуникације, посредством интернета и популарних друштвених мрежа свакодневно објављују нове садржаје. Информатичке мреже су постале важан алат у рукама терориста што им омогућава нове могућности у приступу организационом, безбедносном и комуникационом деловању. Аутор упозорава да умрежено друштво ствара умрежени тероризам, што значи да је све комплекснијим терористичким мрежама тешко ући у траг, те је то уједно проблем сајбер безбедности.

Предан рад, обогаћен часним намерама аутора изнедрио је научну монографију *Геополитика медија* која треба да стоји као светионик истине у вре-

Вања Глишин, Светионик истине у времену геополитичких калкулација и медијских ...
мену геополитичких манипулација и медијских калкулација, обасјавајући *тамне коридоре моћи* и *мрачне интересе центара* који су се надвили над планетом.